ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 6, Αρ. 2Β (2011)

Εναλλακτικές Μορφές Εκπαίδευσης

Animation και Ανάπτυξη της Δημιουργικότητας στη Μουσική αγωγή. Η διαδικασία δημιουργίας animation στη διδασκαλία ενός παραδοσιακού τραγουδιού

Σπύρος Θ. Σιάκας, Τζίνα Σόκαλη

doi: 10.12681/icodl.667

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 28/02/2026 02:49:38

Animation και Ανάπτυξη της Δημιουργικότητας στη Μουσική αγωγή. Η διαδικασία δημιουργίας animation στη διδασκαλία ενός παραδοσιακού τραγουδιού

Animation and creativity in the music education. The integration of the creative process of animation in the teaching process of a traditional song

Σπύρος Θ. Σιάκας
Εκπαιδευτικός-σκηνοθέτης
sthsiakas@yahoo.gr

Τζίνα Σόκαλη
Καθηγήτρια μουσικής ΠΕ
tzinamusic@yahoo.gr

Abstract
In this paper, through a particular case study, we recommend a way to integrate the creative process of the animation technique in the lesson of music, according to principles of the exploratory learning.

Περίληψη
Σε αυτή την εργασία περιγράφεται μια μελέτη περίπτωσης μεταφοράς της διαδικασίας δημιουργίας animation στη διδασκαλία ενός παραδοσιακού τραγουδιού σύμφωνα με αρχές διερευνητικής μάθησης.

Λέξεις κλειδιά: *Animation, Διερευνητική μάθηση, Μουσική αγωγή*

Εισαγωγή
Η διαδικασία δημιουργίας κινούμενης εικόνας (animation) είναι μια συνεργατική διαδικασία όπου ποικίλες ειδικότητες, (συγγραφείς, σχεδιαστές, μουσικοί, μοντέλα, τεχνικοί, φωτιστές κ.λπ.) συνεργάζονται.
Από την άλλη μεριά, το θεματικό πεδίο της μουσικής αγωγής κινείται σε ποικίλα θεματικά πεδία του αναλυτικού προγράμματος όπως της γλώσσας, στη μορφολογική ανάλυση στίχων και της ιστορίας στη διερεύνηση του ιστορικού πλαισίου δημιουργίας ενός τραγουδιού.
Σύμφωνα με τα παραπάνω οδηγούμαστε στην πεποίθηση ότι η μεταφορά της κινούμενης εικόνας (animation) στη μαθησιακή-διδακτική διαδικασία της μουσικής αγωγής μπορεί να συνεισφέρει στην κατεύθυνση της ενεργητικής μάθησης και στην ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικών τεχνικών διδασκαλίας αξιοποιώντας τα ενδιαφέροντα και τις ιδιαίτερες ικανότητες του κάθε μαθητή. Επιπλέον, μπορεί να βοηθήσει το μαθητή να εμπλακεί σε μια δημιουργική διαδικασία μάθησης.
Σε αυτή την εργασία περιγράφεται μια μελέτη περίπτωσης μεταφοράς της διαδικασίας δημιουργίας animation στη νοηματική προσέγγιση των στίχων ενός παραδοσιακού τραγουδιού σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές διερευνητικής μάθησης.

Το παιδαγωγικό πλαίσιο της διερευνητικής προσέγγισης της μάθησης
Η σύγχρονη παιδαγωγική αντίληψη τόσο στην εξ αποστάσεως όσο και στην κλασική εκπαίδευση (Lauriland 2002, Λιοναράκης 2001, Ματσαγούρας 1994, 2000) είναι ότι

ο μαθητής θα πρέπει να διδάσκεται πώς να μαθαίνει μόνος του και να ενεργοποιείται σε μια διαδικασία αυτομάθησης.
Θέλοντας να εντάξουμε την παιδαγωγική αντίληψη που περιέχεται στο αξίωμα ότι *σκοπός της εκπαίδευσης είναι να μαθαίνει τον μαθητή πώς να μαθαίνει* σε κάποιο φιλοσοφικό ρεύμα, θα λέγαμε ότι συμπίπτει σε πολλά σημεία με διερευνητική προσέγγιση της μάθησης στο πλαίσιο του εποικοδομητισμού (Duffy & Cunnigham, 1996, Ματσαγγούρας, 1994, 2000, Orlich et al., 1990, Osborne, 1996, Packer & Goicoechea, 2000, Phillips, 1995, Piaget, 1977, Vygotsky, 1978).
Στη διερευνητική προσέγγιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Bruner,1966, Piaget, 1966) ο μαθητής έρχεται σε επαφή με πρακτικές και μεθόδους επιστημονικής έρευνας. Επίσης, ενθαρρύνεται σε μεταφορά και μετασχηματισμό των επιστημονικών ερευνητικών διαδικασιών και εργαλείων στο επίπεδο της καθημερινής του ζωής. Εξασκείται, τέλος, σε ενεργητικές διαδικασίες εξερεύνησης και επίλυσης προβληματικών καταστάσεων.

Η διαδικασία δημιουργίας animation στο στούντιο

Το animation είναι ένα μέσο με εξαιρετικές εκφραστικές και αναπαραστατικές δυνατότητες, καθώς η δημιουργία κάθε εικόνας-καρέ μπορεί να γίνει με ποικίλους τρόπους και υλικά (Halas & Manvell, 1969, Laybourne, 1998). Επίσης, η διαδικασία δημιουργίας σεναρίου animation είναι μια συνεργατική διαδικασία όπου ποικίλες ειδικότητες, (συγγραφείς, σχεδιαστές, μουσικοί, μοντέλα, τεχνικοί, φωτιστές κ.λπ.) συνεργάζονται. Οι εκφραστικές δυνατότητες αυτής της τεχνικής την έχουν αναδείξει ως ένα από τα βασικά εργαλεία δημιουργίας εκπαιδευτικών πολυμέσων (Boyle, 1997, Laybourne, 1998, Lee & Owens, 2000).
Τα στάδια δημιουργίας μιας ταινίας animation στο στούντιο, μέσα από την ανασκόπηση της αντίστοιχης βιβλιογραφίας (Halas & Manvell, 1969, Laybourne, 1998, Noake, 1988, Thomas & Johnston, 1981), κατηγοριοποιούνται σε τρεις ενότητες εργασιών.

Α. Το στάδιο της προπαραγωγής, όπου δημιουργείται η κεντρική ιδέα της ταινίας και μέσα από διάφορους τύπους έρευνας δημιουργείται το σενάριο και γίνεται ο σχεδιασμός της οπτικοποίησής του. Έτσι μέσα από ιστορική έρευνα προσδιορίζονται διάφορα στοιχεία του κοινωνικού και ιστορικού περιβάλλοντος της ταινίας και μέσα από μια οπτική έρευνα προσδιορίζεται το στυλ και διάφορα εικονικά στοιχεία όπως το σκηνικό και τα κουστούμια.

Β. Το στάδιο της παραγωγής, όπου δημιουργείται η κινούμενη εικόνα καρέ-καρέ, είτε με παραδοσιακό τρόπο σχεδιασμού και φωτογράφισης στο χέρι, είτε απευθείας στον υπολογιστή είτε με συνδυασμό υπολογιστή και παραδοσιακής εργασίας στο χέρι.

Γ. Το στάδιο του μοντάζ, όπου συντίθεται η τελική ταινία και συγχρονίζεται η εικόνα με τον ήχο.

Περιγραφή της εφαρμογής της διαδικασίας δημιουργίας του animation στο μάθημα της μουσικής

Ταυτότητα: Εργαστήριο animation στη διδασκαλία ενός παραδοσιακού τραγουδιού στο πλαίσιο του μαθήματος της μουσικής σε μαθητές της Δ δημοτικού
Αριθμός μαθητών: Ένα τμήμα 22 μαθητών.
Χρονική διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες.
Ο χώρος: Η αίθουσα μουσικής του σχολείου.
Διαθέσιμο υλικό:

1**)** Έντυπο υλικό: φωτοτυπίες τραγουδιού, φυλλάδιο οργάνωσης εργασίας.

2) Άλλο υλικό: CD player, CD με το τραγούδι, laptop, web camera, τρίποδο, πλαστελίνες, μπλε ζελατίνα

Στόχοι:

Η πολύπλευρη ανάλυση ενός τραγουδιού.

Η συμμετοχή στο μάθημα όλων των μαθητών, ακόμα και αν δεν έχουν μουσικές δεξιότητες. Έτσι, για παράδειγμα οι μαθητές που δεν έχουν καλή φωνή θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στην οπτικοποίηση του τραγουδιού.

Η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας στην διδασκαλία της μουσικής και η σύνδεση της παράδοσης με τις νέες τεχνολογίες.

Η δυνατότητα έκφρασης με την τεχνική του animation

Η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και ομαδικότητας στην τάξη

Περιγραφή της διδακτικής

Η διδακτική προσέγγιση περιλάμβανε τα παρακάτω στάδια:

Α στάδιο: Διδασκαλία τραγουδιού (1 διδακτική ώρα)

Σε αυτό το στάδιο έγιναν οι παρακάτω ενέργειες

α) Ακρόαση του παραδοσιακού τραγουδιού «Χελιδόνα»

β) Αναφορά στοιχείων και συζήτηση σχετικά με την προέλευση του τραγουδιού και την σύνδεση του με τα έθιμα της Ελλάδας.

γ) Εκμάθηση και απόδοση του τραγουδιού από τα παιδιά.

Β στάδιο: Πρόταση δημιουργίας animation (1 διδακτική ώρα)

α) Συζήτηση με τους μαθητές επάνω στην έννοια του animation με σκοπό την διερεύνηση της πρότερης γνώσης και την αφόρμηση για τις δραστηριότητες που θα ακολουθούσαν.

β) Προβολή video animation από άλλους μαθητές σε προηγούμενα εργαστήρια βασισμένων, επίσης, σε τραγούδια,

γ) Πρόταση να δημιουργήσουμε στην τάξη video animation βασισμένο στο τραγούδι **«Χελιδόνα»** και συζήτηση επάνω σε πρακτικά θέματα της διαδιασίας, όπως τα απαιτούμενα υλικά και τον τρόπο οργάνωσης της διαδικασίας ώστε να συμμετέχουν όλοι οι μαθητές.

Γ στάδιο: Ηχογράφηση τραγουδιού - κατασκευή με πλαστελίνες (1 διδακτική ώρα)

1) Οι μαθητές τραγούδησαν το τραγούδι και το ηχογραφήσαμε όλοι μαζί στην τάξη με web camera για να χρησιμοποιηθεί στο video.

2) Η τάξη χωρίστηκε σε ομάδες και δημιουργήθηκε ομαδικά η Χελιδόνα με πλαστελίνες. Πιο συγκεκριμένα, η κάθε ομάδα ανέλαβε να φτιάξει ένα κομμάτι της χελιδόνας(φτερά, ουρά κ.λ.π.). Επιπλέον πρόσθεσαν στοιχεία που θα έκαναν πιο ρεαλιστική την κίνηση της Χελιδόνας, όπως πόδια μαζεμένα στην διάρκεια της πτήσης της.

Δ στάδιο: Υλοποίηση εργαστηρίου animation (1 διδακτική ώρα)

Μέσα στην αίθουσα μουσικής, το σκηνικό είχε στηθεί- για οικονομία χρόνου - στο πίσω μέρος της αίθουσας που δεν υπήρχαν θρανία. Το laptop ήταν συνδεδεμένο με την web camera που ήταν στερεωμένη σε τρίποδο μπροστά στο σκηνικό. Μαζί με τους μαθητές προσδιορίσαμε τον τρόπο κίνησης στο χώρο και τις δραστηριότητες που θα αναλάμβανε η κάθε ομάδα.

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες των τεσσάρων παιδιών που εναλλάσσονταν στους εξής ρόλους:

- Ένας μαθητής - με τη βοήθεια της δασκάλας - περιστρέφει το σκηνικό (μπλε χαρτί του μέτρου για τον ουρανό με άσπρα σύννεφα επάνω,

στερεωμένο σε ειδικά κατασκευασμένη βάση όπου ξετυλίγοντας τη μία πλευρά τυλίγεται η άλλη.

- Ένας μαθητής, αλλάζει κλίση στα φτερά της «Χελιδόνας» που κρέμεται με πετονιά μπροστά στο σκηνικό.
- Ένας μαθητής αλλάζει το σχήμα της μπλε ζελατίνας . (κύματα θάλασσας)
- Την εκτέλεση όλων αυτών των ταυτόχρονων ενεργειών παρακολουθεί ο τέταρτος μαθητής της ομάδας – **«συντονιστής»** - που δίνει οδηγίες σε κάθε παιδί χωριστά και τσεκάρει στο **«φυλλάδιο οργάνωσης εργασίας»** κάθε δραστηριότητα που γίνεται. Όταν βεβαιωθεί ότι όλα έγιναν σωστά, τραβάει την φωτογραφία πατώντας αριστερό κλικ στο laptop.

Όταν και οι τέσσερις μαθητές της κάθε ομάδας περάσουν από όλες τις δραστηριότητες, επιστρέφουν στα θρανία τους και αναλαμβάνει η επόμενη ομάδα.

Εικόνα 1. Φυλλάδιο οργάνωσης εργασίας συμπληρωμένο από τους μαθητές

Αποτίμηση

Επίτευξη στόχων

Οι στόχοι επετεύχθησαν σε ικανοποιητικό βαθμό. Συγκεκριμένα:

- Οι μαθητές κατανόησαν το νόημα των στίχων και διερεύνησαν επαρκώς το ιστορικό πλαίσιο δημιουργίας του τραγουδιού
- Λειτούργησε πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας ανάμεσα στα παιδιά.
- Όλα τα παιδιά εντάχτηκαν ισότιμα στην ομάδα και συμμετείχαν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.
- Η χρήση της νέας τεχνολογίας έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από τα παιδιά και αποτέλεσε ένα νέο μέσο για να εκφράσουν τη δημιουργικότητα τους.
- Οι μαθητές κατανόησαν σε ικανοποιητικό βαθμό τη διαδικασία δημιουργίας του animation.

Παράγοντες που δυσκόλεψαν τη διαδικασία

Επειδή η μουσική διδάσκεται μία ώρα την εβδομάδα, οι μαθητές άργησαν να δουν ολοκληρωμένη τη δουλειά τους, με αποτέλεσμα κάποια να κουραστούν και να

χάσουν το ενδιαφέρον τους. Έτσι σε κάθε συνάντηση, ο εκπαιδευτικός έπρεπε να επαναφέρει στο «κλίμα» τους μαθητές, να τους εμψυχώνει και να υπενθυμίζει τους κανόνες της διαδικασίας.

Η έλλειψη μόνιμου εργαστηρίου animation, στέρησε από τους μαθητές τη δυνατότητα να πειραματιστούν περισσότερο.

Έτσι οι μαθητές, παρότι κατανόησαν την διαδικασία δημιουργίας animation και συμμετείχαν δημιουργικά, δεν είναι σίγουρο ότι κατανόησαν πλήρως την χρησιμότητα της εφαρμογής της στην διδακτική πράξη.

Βιβλιογραφία

Boyle, T. (1997). *Design for Multimedia Learning*, London, Prentice Hall

Duffy, T.M. & Cunnigham, D.J. (1996). Constructivism: implications for the desigh and delivery of instruction. In D.H. JONASSEN (Ed.). *Handbook of research for educational communications and technology*. N.Y.: Simon & Schuster Macmillan. pp. 170-198

Halas, J. & Manvell, R. (1969). *The technique of film animation*. London and New York, Focal Press Lauriland, D., (2002), *Rethinking University Teaching* 2nd *Edition*. London and New York, Routledge/Falmer

Laybourne, K., (1998). *The Animation Book*. New York, Three Rivers Press

Lee, W. & Owens, D. (2000). *Multimedia Based Instructional Design*, San Francisco, Jossey – Bass Preifer

Λιοναράκης Α.,(2001). Ποιοτικές προσεγγίσεις στο σχεδιασμό και στην παραγωγή εξ αποστάσεως πολυμορφικού εκπαιδευτικού υλικού. Στο Β. Μακράκης (επιμ.) Πρακτικά Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή για τις Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση και στην Εκπαίδευση από Απόσταση, Εκδόσεις Ατραπός

Ματσαγγούρας, Η. (1994). Στρατηγικές Διδασκαλίας: Από την Πληροφόρηση στην Κριτική Σκέψη. Αθήνα

Ματσαγγούρας, Η., (2000). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*, Εκδόσεις Γρηγόρη

Noake, R., (1988) *Animation-a guide to animated film techniques*, Great Britain

Orlich, D. et al. (1990). *Teaching Strategies*. Lexington, D. C. Heath

Paul, R. (1987). Dialogical thinking: Critical thought essential to the acquisition of rational knowledge and passions. In J. Baron and R. Sternberg (Eds.), *Teaching Thinking Skills: Theory and Practice*, New York, W. H. Freeman, (pp. 127-148)

Osborne, J. (1996). Beyond constructivism. *Science Education* , 80(1), pp.53-82

Packer, M. & Goicoechea, J. (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology, *Educational Psychologist*, *35*(4), pp.227–241

Phillips, D.C. (1995). The good, the bad, and the ugly: The many faces of constructivism. *Educational Researcher*, 24, pp. 5–12

Piaget, J. **(**1977). *The Development of Thought: Equilibrium of Cognitive Structures*, Basic Books, New York

Thomas, F. & Johnston, O. (1981). *The illusion of life- Disney Animation*, New York

Vygotsky, L.S. (1978). *Mind and society: The development of higher mental processes*. Cambridge, Harvard University Press